

УДК 75.071.1(477)»19»Гурін
DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2024.2.17>

Храпачов Олександр Миколайович,
старший викладач кафедри живопису і композиції
Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури
ORCID ID: 0000-0003-2261-0195
krapathev@ukr.net

ВАСИЛЬ ГУРІН – ДО 85-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Мистецька епоха у особі Василя Гуріна займає важливу ланку образотворчого мистецтва України. Його твори і твори його учнів збагачують приватні колекції, збірки музеїв України і за кордоном, формуючи певну мистецьку площину у довготривалому зрізі часу.

У статті методом обговорення заходів 2024 року, які відбулись з нагоди 85-річчя з дня народження Василя Гуріна, проведено планове, кожні 5 років, переосмислення мистецької школи професора.

Безпосередньо персональна виставка творів з фондів НАОМА 18.03.–15.04.2024. Окремі твори експонувались вперше. На виставці було представлено твори різних періодів: від дипломного твору, написаного при завершенні художнього училища у Сімферополі, твори студентських років КДХІ і до початку 2000-х років.

На основі методичного матеріалу виставки, організованої кафедрою живопису і композиції, було також проведено круглий стіл 10.04.2024 «Мистецька школа Василя ГУРІНА (1939–2018)».

Також для дослідження було використано матеріали методичної виставки з фондів НАОМА, вибірково експонувались учбові постановки, виконані в учбовій майстерні Василя Гуріна.

Ці події стали підґрунтям для оновлення методичної бази мистецької школи Василя Гуріна. Переосмислення кожні п'ять років мистецької епохи дозволяє відкрити нові ланки живописних традицій НАОМА. Останнє прилюдне обговорення відбулось на прес-конференції «Гуріну спомин» у 2019 році у виставкових залах НСХУ.

Що стосується творчості, Василь Гурін віддавав перевагу підходу, який базувався на поєднанні найкращих методологічних досягнень у мистецтві образотворення з відкриттям можливостей для вільного та індивідуального вислову.

Аналізуючи дипломні твори студентів, що виходили з майстерні Василя Гуріна, можна відзначити, що він, ймовірно, передавав свої композиційні амбіції на молодих творчих особистостей, студентів.

Можна відзначити, що педагогічний підхід Василя Івановича Гуріна, з часом, демонстрував певну еволюцію. На початкових етапах, особливо на третьому та четвертому курсах, вплив професора був виразним, іноді навіть вказівним. Однак при аналізі результатів роботи студентів на п'ятому і шостому курсах помітно, що методика викладання Василя Івановича ставала більш гнучкою та рекомендаційною. Він стимулював студентів обирати власний шлях у творчому процесі, дозволяючи їм самостійно розвивати свої вміння та здібності.

Ключові слова: образотворче мистецтво, живопис, НАОМА.

Khrapachov Oleksandr. VASYL GURIN – ON HIS 85TH BIRTHDAY

The artistic era in the person of Vasyl Hurin occupies an important link in the fine arts of Ukraine. His works and the works of his students enrich private collections, collections of museums in Ukraine and abroad, forming a certain artistic plane in a long-term slice of time.

In the article, using the method of discussing the events of 2024, which took place on the occasion of the 85th anniversary of the birth of Vasyl Gurin, a planned rethinking of the professor's art school was carried out every 5 years.

Direct personal exhibition of works from NAFAA funds March 18–April 15, 2024. Individual works were exhibited for the first time. Works from different periods were presented at the exhibition: from the diploma work written at the end of the art school in Simferopol, works from the student years of KDHI and up to the beginning of the 2000s.

On the basis of the methodical material of the exhibition, organized by the Department of Painting and Composition, a round table was also held on April 10, 2024 «Art School of Vasyl GURIN (1939–2018)».

Materials of the methodical exhibition from the funds of NAFAA were also used for the research, educational productions performed in Vasyl Gurin's educational workshop were selectively exhibited.

These events became the basis for updating the methodological base of Vasyl Gurin's art school. Reinterpretation of the artistic era every five years allows to discover new links of painting traditions of NAFAA. The last public discussion took place at the press conference «Hurinu memories» in 2019 in the exhibition halls of the NSHU.

As for creativity, Vasyl Gurin preferred an approach that was based on a combination of the best methodological achievements in the art of image creation with the opening of opportunities for free and individual expression.

Analyzing the graduation works of students who left Vasyl Gurin's workshop, it can be noted that he probably transferred his compositional ambitions to young creative personalities, students.

It can be noted that Vasyl Ivanovich Gurin's pedagogical approach showed a certain evolution over time. In the initial stages, especially in the third and fourth years, the influence of the professor was pronounced, sometimes even indicative. However, when analyzing the results of students' work in the fifth and sixth years, it is noticeable that Vasyl Ivanovich's teaching method became more flexible and recommended. He encouraged students to choose their own path in the creative process, allowing them to independently develop their skills and abilities.

Key words: visual arts, painting, NAFAA.

Матеріали та метод. Методом визначення окремих напрямків мистецької діяльності, характеризуємо риси індивідуального мистецького почерку Василя Гуріна.

Заслуховуючи матеріали обговорення мистецької школи Василя Гуріна на круглому столі НАОМА 10.04.2024, виокремлюємо певні пріоритети можливих досліджень.

Вступ. Мистецька епоха у особі Василя Гуріна займає важливу ланку образотворчого мистецтва України. Його твори і твори його учнів збагачують приватні колекції, збірки музеїв України і за кордоном, формуючи певну образотворчу площину у довготривалому зрізі часу.

Через відсутність об'єктивного узагальнюючого аналізу мистецького та педагогічного доробку, громадської діяльності професора НАОМА, академіка НАМУ – постало питання визначення не висвітлених раніше аспектів мистецької школи Василя Гуріна.

Виклад основного матеріалу. Мистецьку епоху Василя Гуріна формально можна розмежувати на окремі напрямки:

- творчій доробок;
- педагогічна діяльність;
- громадська позиція.

У цих напрямках послідовно органічно самореалізовувався митець, невід'ємно поєднуючи їх. Першим кроком дослідження мистецьких поглядів це творча діяльність, яка уособлює в собі весь потенціал. Цей потенціал проявився і у педагогічній роботі, загострюючи світосприйняття студентів. Логічним висновком проявилась громадська діяльність в НСХУ. У стінах Національної спілки худож-

ників (НСХУ) він неодноразово експонував власні твори, пізніше залучав до виставок і вступу своїх учнів, продовжуючи з ними мистецький діалог і після захисту диплому.

Весь цей мистецький доробок можна підвести під узагальнююче поняття «Мистецька епоха». Епоха, яка продовжує жити і по сьогодні,- в його творах, учнях, спілці художників.

Широка творча натура завзятого юнака, який 1959-го вступив до Київського художнього інституту, всотувала все нове, що послала йому доля. Навчаючись до інституту у Миколи Писанка, отримав певний фундамент знань. В інституті отримав освіту у таких видатних українських митців-живописців, як Карпо Трохименко та Василь Забашта. Потім – у творчих майстернях під керівництвом Сергія Григор'єва.

Народний художник України Василь Перевальський, згадує, що його, Василя Гуріна, такого видатного молодого художника, помітили і взяли працювати на кафедрі живопису в інститут (1969-го), розумієш, що насправді інакше й не могло бути.

За 20 років він очолив кафедру живопису і композиції і до останніх днів свого життя працював зі студентами.

Василь Перевальський згадує, на конференції 2019 року «Гуріну спомин»: «Він пройшов усі шляхи, які проходило мистецтво. Що характерно, він ніколи не брав таких тем любових, політичних, але весь час він знаходив якісь внутрішні свої спонування, щоб відгукнутися на теми, якими світ жив, які були на вівтарі епохи» [1].

У творчості Василя Гуріна, наприклад у радянський період, простежується чітко виражений індивідуальний стиль, що відрізняє його від інших художників свого часу. Його роботи не завжди вписувалися в загальний контекст соцреалізму, маючи свою неповторну манеру викладу та розкривали глибокий сенс. Він вмів використовувати символізм та алегорію, щоб передати

свої ідеї та переживання через образи. Його твори створювали атмосферу не байдужості, що захоплювало глядача та залишало після себе багато шарів тлумачення. Таким чином, Гурін не лише відтворював зображення реальності, а й трансформував їх у власний мистецький світ, заповнений філософським підтекстом і глибоким емоційним зарядом.

Іл. 1. Василь Гурін, ескіз до дипломної картини, 1960-ті роки (музейний фонд НАОМА)

Сам Василь Гурін, як митець і людина, переповнений позитивом, що виявлялось не лише у його творчості, але й у стосунках з оточуючими. У його картині світу, присвяченій образу матері, відчувається тепло і віра в добро. Його твори насичені внутрішнім світлом, що відображає його внутрішню гармонію. Це виражається в кожному мазку пензля, в кожному контурі образу. Він завжди був готовий допомогти колегам, навчаючи студентів, та надихати всіх навколо своєю позитивною енергією. Його доброзичливість і турбота про інших відображалась в усіх сферах його життя, що робить його не лише видатним митцем, а й прикладом для наслідування як людини з великим серцем.

До «громадської позиції» можна віднести роботу на громадських засадах у Національній спілці художників України (НСХУ). Тільки завершивши КДХІ (НАОМА) у 1969 році Василь Гурін, одночасно із почат-

ком викладання у художньому інституті (зараз НАОМА), почав працювати в художньому фонді, яким опікувалась Спілка художників, згодом долучився до керівних посад Спілки художників України.

У період політично-економічних змін, коли майже кожен аспект життя був під загрозою; осередок митців до якого відносились Володимир Чепелик і Василь Гурін виявили справжнє лідерство та відданість в обороні інтересів Спілки художників. Незважаючи на складні обставини, вони стали надійною опорою в збереженні спільчанського майна. Їхні зусилля та рішучість були ключовими в уникненні руйнівних наслідків для художньої спільноти. Чітко обрана позиція і наполегливість допомогли зберегти та зміцнити позиції Спілки, навіть у найважчі часи початку 1990-х років. Такий високий рівень відповідальності та здатність діяти в умовах кризи свідчать про

величезну силу характеру і професійну майстерність обох лідерів.

Сучасна молодь митців і нині може скористатися майстернями для розвитку свого таланту. «Ці майстерні, побудовані нашими попередниками, нашими дідами і батьками духовно, представниками класиків українського мистецтва, – продати щось, ми не маємо морального права. Наше завдання – зберегти їх, бо це наші традиції», – говорив Василь Іванович. Ці слова відображають глибоке розуміння значення культурної спадщини та відданість її збереженню для майбутніх поколінь. Діяльність цих виняткових особистостей була не лише актом покликання до діла, а й виявом високої моральності та патріотизму, що стало прикладом для наслідування.

Але не менша відповідальність перед членами Спілки постала і у сучасного керівництва Національної Спілки художників України, в останні роки. Через відсутність реорганізації структури Спілки до прибуткового характеру, – як це, наприклад, відбувалось у 1950–80-ті роки, – утворились комунальні та ремонтні заборгованості утримання майна спілки, відсутність пенсійних відрахувань членів спілки художників тощо.

Наприклад, у часи розквіту Спілки художників, у всіх кабінетах центрального будинку художників у Києві працювали менеджери мистецтва, котрі займались організацією виконання державних замовлень від тендеру (конкурсу проектів), бухгалтерського обліку до контролю якості виконання замовлень, за допомогою художнього Фонду.

Що стосується творчості, Василь Гурін віддавав перевагу підходу, який базувався на поєднанні найкращих методологічних досягнень у мистецтві образотворення з відкриттям можливостей для вільного та індивідуального вислову. Він прагнув до того, щоб його роботи відзначалися глибоким розумінням мистецтва, дотриманням традицій і водночас виражали його власну правду мистецтва. Василь Гурін зберігав баланс між традиціями та інноваціями, створюючи твори, що вражали своєю глибиною та оригінальністю. Цей підхід дозволяв йому виразно відтворювати свої ідеї та емоції через мистецтво, не втрачаючи

при цьому зв'язку з традиціями історії мистецтва.

Аналізуючи дипломні твори студентів, що виходили з майстерні Василя Гуріна, можна відзначити, що він, ймовірно, передавав свої композиційні амбіції до молодих художників [2]. Важко не помітити, як він переживав кожну сходинку творення дипломних творів: від ескізу до фінального виконання картини. Василь Іванович активно занурювався у творчий процес, намагаючись знайти найкращі поради для збереження індивідуальності кожного студента. Він переживав разом зі своїми учнями кожен момент народження їхніх творів, інколи цей процес тривав рік, а інколи й декілька років. Спостерігаючи за кожним студентом ще з третього курсу, Василь Іванович виявляв індивідуальні характеристики та творчий потенціал, намагаючись максимально їх розвинути й підтримати.

У вченнях нашого наставника проглядалися дві ключові форми навчання: перша, що ґрунтувалася на внутрішньому світі серця та емоцій, і друга, яка базувалася на науковому підході та раціональних знаннях. Він наголошував на тому, що школа повинна стимулювати студентів до самостійних творчих експериментів, які ґрунтуються на твердих професійних засадах. Мистецтво для нього було не лише виявом творчої самовиразності, але й результатом систематичної практики та поглибленого професійного вдосконалення. Таке розуміння навчання сприяло розвитку не лише митців, але й особистостей з глибоким професійним баченням та емоційною глибиною.

Частково можемо вивчати педагогічний метод Василя Гуріна на виставці з фондів НАОМА «Ретроспекція студентських робіт, зроблених під керівництвом провідних викладачів творчих майстерень КДХІ і НАОМА (кафедра живопису і композиції)», яка експонувалась 22.04.–10.05.2024. На виставці вибірково представлені учбові постановки, виконані у творчій майстерні Василя Гуріна, різних років: Гунченко С., Луговський А., Кот І., Крюкова Г., Скріпичин С., Якімашенко Л.

Завдяки виставці можемо прослідкувати унікальність педагогічного методу від

1994 року до 2008 років. В учбових постановках відсутня, як ми говоримо, визначена схема, не окреслено певний технологічний метод. Тобто вже на рівні виконання натурального учбового матеріалу спостерігаємо індивідуальне рішення завдання у кожного студента [3].

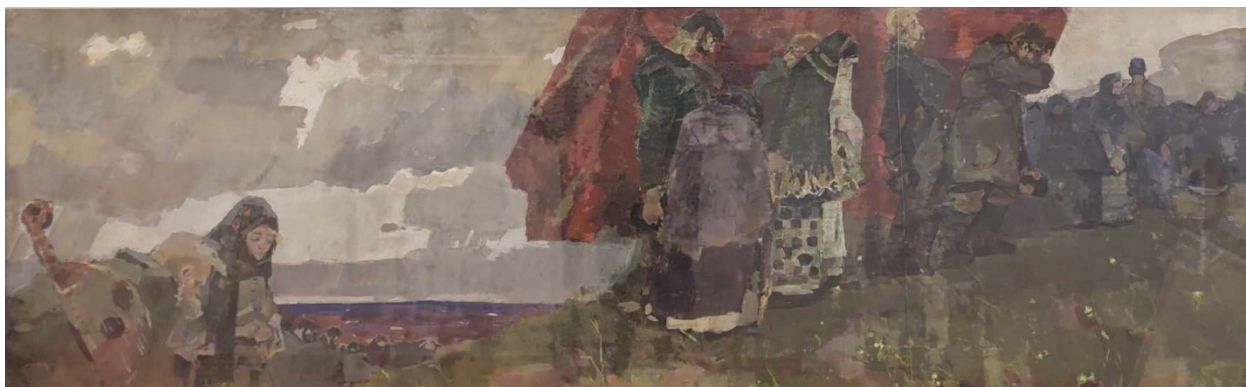
Звичайно, якщо ми говоримо про учбово-творчу майстерню Василя Гуріна, – говоримо також про педагогічний метод асистентів, які вели певний курс в різні роки: Твердий А. рисунок, Голембієвська Т. і Зорко А. живопис. Неодмінним помічником був Зорко Анатолій Єгорович. Імпресіоністичний метод Анатолія Зорко ми спостерігаємо на багатьох творах студентів. Таким чином можемо визначити цей вплив як мистецький метод. Але тільки по шістьох творах з виставки ми не можемо провести досконалої характеристики учбових постановок майстерні під керівництвом Гуріна Василя Івановича. Визначаючи простір для майбутнього дослідження.

Також великого значення має для дослідження оприлюднення ґрунтовної методичної виставки (18.03.–15.04.2024) творів з музейних фондів НАОМА, присвяченій 85-річчю від дня народження Василя Гуріна, на якій були представлені студентські твори різних років професора, від етюдів, натурних постановок до розробок ескізів до дипломної картини КДХІ (НАОМА). На тлі виставки, організованої кафедрою живопису і композиції, з'явилась ідея проведення круглого столу, з метою методичного обговорення аналізу творчого доробку Василя Гуріна.

На круглому столі, присвяченому 85-ти річчю з дня народження Василя Гуріна, який відбувся 10 квітня 2024 року в ауд. 239 у Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури (НАОМА), було підтримано ідею про збір фото матеріалів кращих дипломних проєктів, створених під керівництвом Гуріна В.І. 1995–2018 років; та визначення окремого дослідження за цією темою.

Можна відзначити, що педагогічний підхід Василя Івановича Гуріна, що полягав у керуванні творчою майстернею від третього до шостого курсу, демонстрував певну еволюцію з часом. На початкових етапах, особливо на третьому та четвертому курсах, вплив професора був виразним, іноді навіть вказівним. Однак при аналізі результатів роботи студентів на п'ятому і шостому курсах помітно, що методика викладання Василя Івановича ставала більш гнучкою та рекомендаційною. Він стимулював студентів обирати власний шлях у творчому процесі, дозволяючи їм самостійно розвивати свої вміння та здібності. Такий підхід спонукає молодих митців до відчуття відповідальності за свої власні рішення і розуміння мети й цілей своєї творчої роботи у контексті учбового контексту та всесвітнього мистецтва.

Результати. Визначено роль Василя Гуріна у організаційних процесах НСХУ. Доведено психологічні характеристики митця, які стрижнем проходять у громадській діяльності та реалізувались у мистецькому доробку. Визначено напрямки можливих досліджень

Іл. 2. Василь Гурін «Похорон Тараса Шевченка» 1961 р. майстерня професора К. Трохименко, викл. В. Виродова (музейний фонд НАОМА)

і публікацій у просторі мистецької школи Василя Гуріна.

Висновки. Аналіз мистецької і педагогічної школи Василя Гуріна може стимулювати до переосмислення сучасних мистецьких процесів. Керуючись викладеним матеріалом та більш ранніми публікаціями, можна провести певні висновки:

1. Не проведено достатнього деталізованого дослідження мистецької школи професора та його громадської діяльності.

2. Мистецька школа Василя Гуріна не зводиться тільки до його творчого доробку і методу викладання, тому заслуговує окремої уваги дослідження дипломних проєктів, виконаних під керівництвом Василя Гуріна.

Література:

1. Прес-конференція «Присвята Василю Гуріну». Національна спілка художників України, 6 квітня 2019. Київ, 2019. URL: <https://www.facebook.com/khrapachv/posts/pfbid025KEMSBqnXZk8QDiRjzQjh5U8afK8s2tVvoVt3zb1GvRw3Y2EYLu8jbuahUuSFJmJel> (дата звернення: 18.05.2024).

2. Круглий стіл «Мистецька школа Василя ГУРІНА (1939-2018)» з нагоди 85-річчя з дня народження майстра. Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, 10 квітня 2024. Київ, 2024. URL: <https://www.facebook.com/100064169823586/posts/pfbid02Xn3vE8jxtmNgu6xDU1A66yugeohxVtFzoD3BC4mtFMg18wecsGXEnWsLix7GbwtSl/?app=fbl> (дата звернення: 11.05.2024).

3. «Ретроспекція студентських робіт, зроблених під керівництвом провідних викладачів творчих майстерень КДХІ і НАОМА, кафедра живопису і композиції (1930-2023р.)». Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, 22.04.-22.05.2024. Київ, 2024. URL: <https://www.facebook.com/100064169823586/posts/pfbid022iJMngxeUvUeZnWBeDEjmDc1BQYjt647dchRF4p9i5qgpnGVNNPJbNTtA9J7ZdAMl/?app=fbl> (дата звернення: 12.05.2024).

References:

1. Pres-konferentsiia «Prysviata Vasyliu Hurinu». Natsionalna spilka khudozhnykiv Ukrainy, 6 kvitnia 2019. Kyiv [Press conference «Dedication to Vasyl Gurin» / National Union of Artists of Ukraine 2019]. Retrieved from <https://www.facebook.com/100009989770549/posts/pfbid0gXzJZCZ21W9P3uDDumtjzdpuc hwHxAEGATyhGNUPBqBHdMiu36VMPLNg7evN6KoQUl/?app=fbl> [in Ukrainian].

2. Kruhlyi stil «Mystetska shkola Vasyliia HURINA (1939-2018)» z nahody 85-rychchia z dnia narodzhennia maistra / Natsionalna akademiia obrazotvorchoho mystetstva i arkhitektury, 10 kvitnia 2024 [Round table «Vasyl GURIN Art School (1939-2018)» on the occasion of the master's 85th birthday / National Academy of Fine Arts and Architecture, April 10, 2024]. Retrieved from <https://www.facebook.com/100064169823586/posts/pfbid02Xn3vE8jxtmNgu6xDU1A66yugeohxVtFzoD3BC4mtFMg18wecsGXEnWsLix7GbwtSl/?app=fbl> [in Ukrainian].

3. «Retrospektsiia studentskykh robit, zroblenykh pid kerivnytstvom providnykh vykladachiv tvorchykh maisteren KDKhI i NAOMA, kafedra zhyvopysu i kompozytsii (1930-2023r.)» / Natsionalna akademiia obrazotvorchoho mystetstva i arkhitektury, 22.04.-22.05.2024. – Kyiv, [«Retrospection of student works made under the leadership of the leading teachers of creative workshops of Kyiv State Art Institute and NAFAA, Department of Painting and Composition (1930-2023)» / National Academy of Fine Arts and Architecture (NAFAA)]. – Retrieved from <https://www.facebook.com/100064169823586/posts/pfbid022iJMngxeUvUeZnWBeDEjmDc1BQYjt647dchRF4p9i5qgpnGVNNPJbNTtA9J7ZdAMl/?app=fbl> [in Ukrainian].